Výzva Budování kapacit pro rozvoj škol II
Povinně volitelná aktivita č. 3, 4, 6 a 7

Zpráva o ověření programu v praxi

~~průběžná~~/závěrečná

I.

Příjemce	Dům dětí a mládeže hlavního města Prahy
Registrační číslo projektu	CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008238
Název projektu	Výukové programy jako efektivní prostředek propojování formálního a neformálního (zájmového) vzdělávání
Název vytvořeného programu	Pálava – centrum kultury jižní Moravy
Pořadové číslo zprávy o realizaci	3.

II.

Místo ověření programu	**Datum ověření programu**		**Cílová skupina, s níž byl program ověřen**[1]
Archeopark Pavlov, MŠ Vlasatice, SVČ Pohořelice	**1. ověření** **29.4.2019** **2.5.2019** **6.5.2019**	**2. ověření** **13.5.2019** **15.5.2019** **17.5.2019**	**1. ověření** **ZŠ a MŠ Vlasatice** **(průřez věkem 3-6 let) 24 dětí MŠ** **2. ověření** **ZŠ a MŠ Vlasatice** **(průřez věkem 3-6 let) 24 dětí MŠ**

[1] Uveďte stručně charakteristiku a velikost skupiny (např. 25 žáků 7. ročníku ZŠ apod.) a název organizace.

III.

1. Stručný popis procesu ověření programu

a) *Jak probíhalo ověření programu (organizace, počet účastníků, počet realizátorů atd.)?*

Výukový program byl rozdělen do tří setkání.

První setkání:

První setkání jsme dopoledne s dětmi z MŠ Vlasatice navštívili Archeopark Pavlov. Moderní archeopark nám poskytl to pravé zahájení našeho výukového programu. Autentické nálezy vtáhly okamžitě všechny účastníky do děje. Děti se seznámily s výbavou šamana, pravěkými rituály a léčivými bylinami. Součástí programu byla výroba šamanské čelenky (tu si děti odnáší domů), košilky z listí a trávy a mnohé další tvořivé, pohybové a poučné aktivity. Vedení programu po celou dobu řídili pedagogičtí pracovníci (formální + neformální), kteří se velice profesionálně doplňovali. Po skončení výukového programu jsme si v klidu prohlédli další artefakty v muzeu a vydali se na cestu zpět.

<u>První ověřování</u> mělo stejný program jako druhé. Děti navštívili Archeopark v Pavlově, seznámily se s výbavou šamana, vyrobily si čelenku. Tak jako ve druhém ověřování celý program po celou dobu řídili pedagogičtí pracovníci formálního a neformálního vzdělávání.

<u>Druhé ověřování (závěrečné)</u> potvrdilo dobře zvolený program, potvrdilo, že děti měly zájem o program, který byl stejný v prvním ověření. Nebyl zřejmý nezájem a děti dokonce vítaly stejné aktivity, na které se těšily. Celý program byl veden ve velice dobré atmosféře, byla zřejmá dobrá spolupráce formálního a neformálního pedagoga.

Druhé setkání:

Druhé setkání proběhlo v prostorách mateřské školy ve Vlasaticích. Toto setkání bylo rozděleno na dvě části. První část se uskutečnila ve třídě MŠ. Pro navození správné atmosféry jsme využili dvě krátké pohádky: Dějiny Českého národa – Lovci mamutů a Mach a Šebestová – Doba Ledová. Potom jsme se s kolegou převlékli do kostýmů lovců mamutů a povídali jsme si s dětmi na téma „Hygiena". Jak to asi probíhalo v době ledové a jak to probíhá teď? Jak si správně čistíme zoubky, jak se umýváme, jak se češeme, jak smrkáme, jak si při jídle utíráme pusu atd. Vždy jsme předvedli danou činnost - jak se dělala v době ledové a jak se tato činnost dělá v současnosti „správně". Vše jsme doplnili o základy slušného chování.

Druhá část se uskutečnila na zahradě MŠ Vlasatice. Děti jsme si rozdělili na dvě poloviny. Jedna skupina měla za úkol zdolat mamutí stezku, při které si děti vyzkoušely, co všechno musel umět lovec mamutů. Musel umět skákat, plazit se, maskovat, každý musel být rychlý, hbitý a obezřetný. Druhá skupina si vyzkoušela, co by jako lovci mamutů ulovili s lukem. Každé dítě si mohlo vyzkoušet vystřelit z dětského luku na terč. Potom se obě skupiny vystřídaly. Na závěr jsme děti naučili originální píseň a tanec.

V první části došlo dle metodiky k posílení klíčových kompetencí dětí a získaní nových informací.

<u>První ověřování</u> - druhé setkání proběhlo opět v prostorách mateřské školy ve Vlasaticích. Toto setkání bylo rozděleno na dvě části. První část se uskutečnila ve třídě MŠ. Pro navození správné atmosféry jsme využili dvě krátké pohádky: Dějiny Českého národa – Lovci mamutů a Mach a Šebestová – Doba Ledová. Potom se pedagogové neformálního vzdělávání převlékli do kostýmů lovců mamutů a povídali si s dětmi na téma „Hygiena". Jak to asi probíhalo v době ledové a jak to probíhá teď? Jak si správně čistíme zoubky, jak se umýváme, jak se češeme, jak smrkáme, jak si při jídle utíráme pusu atd.? Vždy jsme předvedli danou činnost - jak se dělala v době ledové a jak se tato činnost dělá v současnosti „správně".

Druhá část se uskutečnila na zahradě MŠ Vlasatice. Děti se rozdělily na dvě poloviny. Jedna skupina měla za úkol zdolat mamutí stezku, při které si vyzkoušela, co všechno musel umět lovec mamutů. Musel umět skákat, plazit se, maskovat, musel být rychlý, hbitý a obezřetný. Druhá skupina si vyzkoušela, co by jako lovci mamutů ulovili s lukem. Každé dítě si mohlo vyzkoušet vystřelit z dětského luku na terč. Potom se obě skupiny vystřídaly. Na závěr jsme děti naučili originální píseň a tanec.

V první části došlo dle metodiky k posílení klíčových kompetencí dětí a získaní nových informací. Toto ověřován probíhalo s nadšením, základem pro děti byla hra a podpořil se rozvoj klíčových kompetencí.

<u>Druhé ověřování (závěrečné) – viz výše</u>. Děti již byly motivované a těšily se opět na zábavný vzdělávací program. Ověřování potvrdilo důležitost propojování formálního a neformálního vzdělávání, kvalitu tohoto propojování a vhodně zvolený program a metody práce.

Třetí setkání:

Třetí setkání se opět uskutečnilo v prostorách MŠ Vlasatice. Opět byl program rozdělen do dvou částí. První část se uskutečnila ve třídě MŠ. S dětmi jsme si povídali o době ledové a výtvarných technikách (malby v jeskyních, zdobení obydlí, oděvů, kde brali barvičky, kde vzali materiál jako je hlína, popel). Potom jsme děti rozdělili do 5 malých skupinek a jejich úkolem bylo vymalovat předpřipravený velkoformátový náčrt mamuta prstovými barvami. Protože fantazii se meze nekladou, nechali jsme práci jen na dětech. Potom každý malíř dostal výkres s omalovánkou mamuta a mohl si svého mamuta vykreslit podle vlastní fantazie.

Druhá část probíhala opět na zahradě MŠ. Pro autentičnost jsme na zahradě postavili teepee, které se podobalo obydlím, ve kterém přebývali lovci mamutů. Děti si mohly vlézt dovnitř a zažít, jak se bydlelo lovcům mamutů. Potom se před teepee odehrál „Lovecký rituál". Děti nejdříve přinesly obětní dary v podobě vykreslených omalovánek mamuta a potom zatancovaly rituální tanec za zvuku šamanského bubínku. Na závěr zazpívaly rituální píseň. Pak jsme se s dětmi „vrátili" do současnosti. Dva archeologové je přivítali u pískoviště, kde za malý okamžik vzniklo archeologické naleziště s artefakty doby ledové (kosti mamuta, kameny od ohniště, střepy z pravěké nádoby a malá kostra mamuta). Všechny artefakty jsme odkryli a děti nám je pomohly vyzvednout z písku a přenést na společné místo, kde vznikla výstava.

Na závěr proběhla evaluace účastníků a ukončení celého výukového programu za pomoci akčního teploměru.

<u>První ověřování</u> - Třetí setkání se opět uskutečnilo v prostorách MŠ Vlasatice. Opět byl program rozdělen do dvou částí. První část se uskutečnila ve třídě MŠ. S dětmi jsme si povídali o době ledové a výtvarných technikách (malby v jeskyních, zdobení obydlí, oděvů, kde braly barvičky, kde vzali materiál jako je hlína, popel). Potom jsme děti rozdělili do 5ti malých skupinek a jejich úkolem bylo vymalovat předpřipravený velkoformátový náčrt mamuta prstovými barvami. Protože fantazii se meze nekladou, nechali jsme práci jen na dětech. Potom každý malíř dostal výkres s omalovánkou mamuta a mohl si svého mamuta vykreslit podle vlastní fantazie.

Druhá část probíhala opět na zahradě MŠ. Pro autentičnost jsme na zahradě postavili tepee, které se podobalo obydlím, ve kterém přebývali lovci mamutů. Děti si mohly vlézt dovnitř a zažít si, jak se bydlelo lovcům mamutů. Potom se před tepee odehrál „Lovecký rituál". Děti nejdříve přinesly obětní dary v podobě vykreslených omalovánek mamuta a potom zatancovaly rituální tanec za zvuku šamanského bubínku. Na závěr zazpívaly rituální píseň. Pak jsme se s dětmi „vrátili" do současnosti. Dva archeologové je přivítali u pískoviště, kde za malý okamžik vzniklo archeologické naleziště s artefakty doby ledové (kosti mamuta, kameny od ohniště, střepy z pravěké nádoby a malá kostra mamuta). Všechny artefakty jsme odkryli a děti nám je pomohly vyzvednout z písku a přenést na společné místo, kde vznikla výstava.

Na závěr proběhla evalvace účastníků a ukončení celého výukového programu za pomocí akčního teploměru.

<u>Druhé ověřování (závěrečné) – viz výše.</u> Druhé ověřování probíhalo stejně jako první. Zájem dětí byl veliký, protože stavba teepee, odkrývání nálezů v nalezišti patří bezesporu mezi netradiční techniky a programy v mateřských školách. Děti spolupracovaly, byly zvídavé, komunikovaly a zajímaly se o všechno, co program nabízel.

b) Jaký byl zájem cílové skupiny?

Dle vyprávění paní učitelek z mateřské školy se děti nemohly dalšího ověřování dočkat a odpočítávaly každý den, který zbývá do našeho setkání. Obě ověřování potvrdily vhodně zvolený program a zájem dětí.

c) Jaká byla reakce cílové skupiny?

Již v prvním ověření jsme byli zcela uchváceni reakcí dětí, děti byly fantastické. I naše druhé ověření potvrdilo, že děti z mateřské školy jsou hravé, stejně hodné, nadšené, veškeré dění braly se zájmem a patřičnou důležitostí. Všichni si chtěli veškeré činnosti, které jsme ve výukovém programu připravili, vyzkoušet.

Děti se již tolik neostýchaly a dotazovaly se pedagogů na otázky, které se týkaly daného tématu a které je velice zajímaly. Přiznaly se, že již otázky kladly doma rodičům a prarodičům. Často jim však doma neuměli dát odpověď, proto chtějí vědět, jak samy říkaly: „Jak to tedy bylo?"

Vzhledem k tomu, že se jedná o věkovou skupinu, která je hravá a zajímá se o veškeré dění, byla práce a reakce na dětské podněty a dotazy velice pěkná a inspirativní. Po celou dobu výukového programu se děti

opět aktivně zapojovaly do jednotlivých aktivit. Děti jsme chválili a soustavně motivovali.
Obě ověřování potvrdily zájem cílové skupiny, komunikativnost dětí a důležitost motivace dětí. Obě ověřování potvrdily, jak je důležit vodně zvolit program pro cílovou skupinu a vést projekt v linii cílové skupiny.

2. Výsledky ověření

a) Výčet hlavních zjištění/problémů z ověřování programu:

- *nebyly*

b) Návrhy řešení zjištěných problémů:

- *nejsou*

c) Bude/byl vytvořený program upraven?

Na základě zpětné vazby s dětmi a pedagogické reflexe lektorů jsme přesvědčeni, že výukový program nebudeme upravovat a měnit. Předem připravená koncepce je precizní a metodika výukového programu je výborně připravená, celý výukový program je realizovatelný bez výhrad, materiální, personální a technické vybavení bylo dostatečné. Program ve své podobě při praktické realizaci ve školském zařízení funguje a nemá žádné slabé místo, které by bylo potřeba měnit a upravovat.
Obě ověřování potvrdila, že program je dobře zvolen, sestaven a nebudeupravován.

d) Jak a v kterých částech bude program na základě ověření upraven?

Program nebude v žádné své části měněn a upravován. Takové jsou výsledky obou ověřování.

3. Hodnocení účastníků a realizátorů ověření[2]

a) Jak účastníci z cílové skupiny hodnotili ověřovaný program?

Pro závěrečnou evaluaci jsme si pro děti připravili opět několik otázek napříč jednotlivými částmi výukového programu. Pomocí dynamického teploměru děti ukazovaly, jak se jim daná aktivita líbila. Děti stály v kruhu, potom jim lektoři položili konkrétní otázku, děti zavřely oči a podle svého uvážení zvedly ruku do výšky, jak se jim daná část líbila. Čím výše ruku daly, tím více se jim program líbil, a naopak. Po ukázání rukou děti otevřely oči a rázem viděly, jak se líbila daná část i ostatním kamarádům.
Obě ověřování používala stejné hodnocení: viz výše. Děti hodnotily v obou případech (v obou ověřeních) program jako velice pěkný.

b) Co bylo v programu hodnoceno v rámci ověřovací skupiny nejlépe?

Dětem v ověřovací skupině se líbilo opět naprosto všechno, byly úplně nadšené. Ze všeho nejlépe se jim líbil lovecký rituál s originální písní a tancem. Byly nadšené z přístupu neformálních pedagogů, z jejich dramatizace a tance.
Obě ověření: nejvíce se líbil lovecký rituál a originální píseň. Děti byly nadšené z přístupu pedagogogů (formál

[2] Vychází z evaluačních dotazníků žáků, učitelů, realizátorů programů – pracovníků neformálního vzdělávání či záznamů z rozhovorů s dětmi, které příjemce uchovává pro kontroly na místě.

x neformál).

c) Jak byl hodnocen věcný obsah programu?

Obě ověření potvrdila, že věcný obsah byl hodnocen velice kladně a nadšeně.

d) Jak bylo hodnoceno organizační a materiální zabezpečení programu?

Dětem se líbila každá část našeho výukového programu. Velice ocenily autentické kostýmy, originální tance a nejvíc ocenily písničku, kterou jsme si vymysleli a naučili. Tato píseň „O ale ele" zněla po každé části našeho programu. Věříme, že zůstane oblíbenou písní i ve školce.

e) Jak byl hodnocen výkon realizátorů programu?

Výkon byl v závěrečné evaluaci hodnocen kladně, účastníci ocenili především použití kostýmů u lektorů, neustálý kontakt lektorů s účastníky a výpomoc s realizací jednotlivých úkonů. Během výukového programu navázali lektoři neformální kontakt s většinou účastníků, což pomohlo navázat úzkou spolupráci, partnerskou komunikaci a neformální atmosféru.
Dokázali jsme, že spolupráce formálních a neformálních pedagogů je a bude silným prvkem ve vzdělávání. Tato spolupráce je výborným stimulátorem vzdělávacích programů a podpor, motivace, zájmu a získávání nových informací a dovedností dětí.

f) Jaké měli účastníci výhrady/připomínky?

V závěrečném hodnocení se nevyskytly žádné připomínky ani výhrady. Děti byly spokojené a těší se na další setkání.

g) Opakovala se některá výhrada/připomínka ze strany účastníků častěji? Jaká?

Žádná připomínka se nevyskytla.

h) Budou případné připomínky účastníků zapracovány do další verze programu? Pokud ne, proč?

Jelikož se v závěrečném hodnocení nevyskytly žádné připomínky, nebude nic měněno.

i) Jak byl program hodnocen ze strany realizátorů programu?

Výukový program splnil naše očekávání, podařilo se zrealizovat a materiálně zabezpečit všechny zamýšlené aktivity. Účastníci překvapili velkým zájmem o nabízené aktivity, které je bavily a inspirovaly. V závěrečné zpětné vazbě se potvrdilo naše očekávání, že námi koncipovaný výukový program má svůj smysl. Zároveň díky dobrým nápadům a s minimem materiálních pomůcek dokážeme zrealizovat atraktivní a komplexní výukový program, který má od začátku do konce pevnou strukturu a jasnou koncepci. Za nezbytnou podmínku ke zdárnému průběhu výukového programu realizátoři považují takový třídní kolektiv, který dokáže spolupracovat, komunikovat a který je otevřený neformálním aktivitám, hrám, scénkám a který není obtížné namotivovat do předem připraveného programu.

Za velice důležitou podmínku, troufáme si říct klíčovou podmínku pro úspěšný průběh výukového programu, pokládáme nadšené pedagogy, kteří realizaci provádějí. U neformálních pedagogů je běžné přizpůsobovat se všem věkovým kategoriím ve všech formách vzdělávání a v různých oblastech. V rámci této spolupráce propojování formálního a neformálního vzdělávání pokládáme za nejdůležitější vtažení pedagogů škol a školek prostřednictvím pedagogů neformálního vzdělávání do projektů, které pomáhají

takovémuto společnému vzdělávání. Bez nadšení a přístupu by se projekt nemohlo podařit zrealizovat.
V našem případě se toto propojení povedlo. Paní učitelky MŠ byly skvělé, aktivně se zapojovaly do programu a s nadšením motivovaly všechny děti. Tak jako pedagogové neformálního vzdělávání, tak i ony naprosto výukovému programu propadly.

j) Navrhují realizátoři úpravy programu, popř. jaké?

Žádné

k) Budou tyto návrhy realizátorů zapracovány do další verze programu? Pokud ne, proč?

l) Konkrétní výčet úprav, které budou na základě ověření programu zapracovány do další/finální verze programu:

	Jméno, příjmení, titul	Datum a místo	Podpis
Zpracoval/a	**Monika Janičatová, Mgr.**	**20. 5. 2019 , Pohořelice**	